

מסורת הש"ס

בשלושה פרקים פרק רביעי תענית

ל. עין משפט
נר מצוה

לָא אַ מײַ פֿיה מײַהל
ענטווערן טױשען אַ סתם
עשן אַ טױשען אַלײם טױשען
קאָגט טױשען אַ וועסן ט:
לױב אַ מײַ שׂס הללס
סלס אַ טױשען שׂס
סײַ טקאָג טױשען אַ ווער
אַ סײַ טמון קאָטן:
ג אַמײַ שׂס הללס אַ
טױשען שׂס:
לױב אַ מײַ שׂס הללס אַ
סלס אַ טױשען שׂס
אײַ קאָגט טױשען אַ
לױב אַ מײַ פֿיה מײַהל
ווער אַמײַרע נשׂס הללס
סלס טױשען שׂס ווער יײַ
אײַ טמון קאָטן:
לױב אַ מײַ פֿיה מײַהל
אײַ טמון הללס אַ טױשען
אַמײַ טמון קאָגט טױשען אַ

תורה אור השלם

1. פְּקוּדֵי יְיָ יִשְׂרָאֵל
מִשְׁמַחֵי לֵב מִצֹּת יְיָ בָּרָה
מֵאִירַת עֵינַיִם:
תהלים יט ט

רבינו חננאל

וּרְאִיכֶם, הַלֵּכְתָּהּ (יִהְיֶה) כִּרְבִּי שְׂמִיעַן בְּ
הַלֵּכְתָּהּ דָּמֵר אֶדְרִי וְהָנָה
אֵלָּא אוֹתָהּ שֶׁבֶת בִּלְבָד
שָׁחַל לָךְ, וְהִלָּכְתָּ כִּי אִלְהוּת
בְּהוֹרָה, וְהִלָּכְתָּ כִּי אִלְהוּת
דָּמֵר דֵּשׁ הַתְּעִינִי, אֲבָל
הַתְּעִינִי שָׂאֵר
(ס) כְּשֶׁבֶת מוֹתֵר, וְהוּא פִּי
הַלֵּכְתָּהּ בְּמִתְרֵינָהּ לִקְלוֹד.
עֲרַב לָךְ, אֲבָל אֵלָּא לִשְׁמִיעַן
בְּשִׁלָּחִיךְ, וְאִפְסִילֵךְ אֲדִיר
וְעִשְׂתִּים, אֲחֵל (אוֹכֵל)
בְּשִׁלָּחִי אֲחֵל, בִּלְבָד שָׂאֵר.
יִהְיֶה אוֹתוֹ בְּשִׁלָּחִי בְּשֶׁר.
וְהוּא אוֹתוֹ בְּשֶׁר בִּי ג' וְיִי
רִמָּה, דָּא' לֵב בְּשֶׁר שְׂמִיעַן
כְּשִׁלָּחִים כִּי שְׂנִי יִמִּי
לִיחָה, אֲחֵל, כְּדִכְרֵי בִּי
וְכִלְכֵּם אֲחֵל וּמִמּוֹתֵר, וְיִי
אִינוֹ קִרֵּי בְּשֶׁר אֵלָּא מִלֵּחַ.
יִינוֹ חֹסֶם נָמִי, לִי כִּי שְׂנִיעַן
בְּחֹר' ג' שְׂמִיעַן, שְׂאִינוֹ
עֲרִיין לָךְ, אֲמֵר בִּי יִהְיֶה
אֲמֵר בִּי לָךְ שְׂמִיעַן [אָ] יִעֲרֵב
בִּי, בָּא, מִשְׁעָה שְׂמִיעַן
כִּי שְׂנוֹת מִי חוּס, כְּנוֹן,
שְׂקֵבָה סְעִידוֹת מִשְׁעָה
שְׂמִיעַת לִמְעֵלָה, וְהוּא
מִלֵּי בְּסִידוֹת שְׂאִינוֹ
מִסְפִּיק בְּה, כְּלִמּוֹר
תְּהִנֵּנִתָּ, אֲפִלְכָּ אֵל כִּדְרֵנוֹ
כְּנוֹן עֲרִיין עֲלֵם אֲחֵרָה, אֲבָל

קודם שעה ששית מותו
(בתחשבת מייבירה) חזר
מילי פשוטותיו חזר,
שמעון בן גמליאל אומר
היה הרצל אומר אומר
סעודתו צנן או מלח
הרשיתו בידו. חזר ונבן כל
הדעות שמוס תחשבה באב
אסור לאכול בשר ולמחות
זו ואסור ללרדח. (א) משה
שאסור לאכול אסור
לרדח. ואצ"ל תנתינן נבן
באכל דע התענית, ואמרנין
למלכתא אסור לרדח כל
גופו בן במלמך בן בעצמו
כל שבעה, אבל פניו דיה
ורבלי אומר אסור כפסחים
מחר, אר הריסן כפסחים
פרק מקום שנהנו אין [בין]
ש"כ ביאור ליה
וכו', מביא ליה
לפניהם

ותבין עליה, הא משני רב
זורים מקנה בו ידיו ורגליו,
למחר מעביר על גב עיניו
היו מטופות. תנו רבנן כל
ובכתובים ולשנות במשנה
משמחי לב. תניא יין תוסס

ותר״ויהו קל״א. כלומר תר״ויהו כד״מ דלמך מר״ח ועד
התענית וכרש״ג דלמך אינו אסור אלא אותה שבת
בצלצד הלכה כתר״ויהו לקולא כלומר דלמך אסור אלא אותה שבת
בצלצד כרש״ג ודוקא [עד] התענית אבל לאחר התענית מותר להלכה
כר״מ דלמך דלמך אסור אלא עד
התענית ואש״ג דשלחו משמיה דר״
יוחנן דכלי פשתן מותר לכבס במועד
מ״מ החמיר לנו מורינו רש״י לתת
קדיין שלנו לכובס אותה שצוה
שהיה זה ט״ז קודם התענית [2] אבל
היכא דחל ט״ז ב״ה שבת מותר
לכבס ולספר מחלות ואילך מפני
כבוד השבת דלין להמחין עד ערב
שבת מפני טורח השבת *:

עֵרֵב מִ"ב לֹא יֵאָכֵל אָדָם ב'

תבשרי'ין. פירוש צ' תבשילין.
ר"ל בשמי קדירות כגון שקורין
העולם אכלנו צ' מיינס שקורין
מייסוין אכל אין לאסור לאכול תבשיל
עושים תבשילים ומגבינה ומצביל
לדע"א דאין רגילין העולם לאכול
תבשילים חיינ כדמאר בעיבורין (ד' כט.)
גופו של אדם כחרצות אפ"כ מאחר
שאין עושין מהם תבשיל בעלמו אם
לא ישימו ^(י) או שומן או שום דבר
שנותן בהם טעם אינו קרוי תבשיל
כדי לאסור הביצים שמשמין עמהם
אבל מן גבינה המבושלת בקדירה אם
תשאל לאכול דכל דבר שהוא נאכל
כמו שהוא חי כמו חלב כמו גבינה
כמו תפוחים אין בהם תורת בשול
כלל וכלל: **ואם** היה רגיל לִסְעוֹת
בעשרה יסעוד בחמשה. נריך
ללענט כנדודו: **ואע"ג** דקאמר
הש"ם רבשר מליה מותר כל זמן
שאינו בשלמים. כלומר שעבר יותר
מאז' ימים משחיתו אפ"ה לדין
לאסור לאכול דבר אפי' מלוח מלוח
מרוצה כיון דלא רגילין לאכול
בשר מליה וכן נריך למעט בשתייתו
שאם היה רגיל לשתות עשרה
כוסות משכר או ממסקה אחר לא
ישתה כי אם חמשה ונריך לשנות
מקומו שהוא רגיל לאכול בו כמו
שהיה מנהגו של רבי יהודה צ"ר
אילעאי שיצב ואכל ערב ט"ז בין
תנור לכיריים מקום שהיה מנוול:
כל

אסור לרחוץ כל שאינו משום ט"ב מותר לאכול בשר
אם אביו כל שעה שמותר לאכול [א] בשר מותר לרחוץ
אכילה ובשתיה⁽⁶⁾ ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש
ת במשנה בתלמוד ובמדרש ובהלכות ובאגדות אבל
ינו רגיל לשנות וקורא בקניות באיוב ובדברים הרעים
אמר: פקודי ה' ישרים משמחי לב ר' יהודה אומר
קום שאינו רגיל לשנות אבל קורא הוא באיוב ובקניות
לים בו משום שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב:
א בשר מליח ושוטה יין מגתו בשר מליח עד כמה
(שאינו) שלמים ויין מגתו עד כמה כל זמן שהוא
תסיסתו ג' ימים אמר רב יהודה אמר רב כן
שעה כאב מביאין לו פת חריבה במלח ויושב
בין

אלעזר דאמר אסור לאדם שישוט אצבעו במים ב' בא כדרך שאסור ביום הכיפורים. אע"פ
וגרסינן בפרק יום הכיפורים מטפח היה לו לר' יהושע כל לוי, [בנער] יום הס
מפאח מכביר על [ג] מנין דאורייתא, ערב יט בא שורח במים ועושה כמין כלל וגורבין
ואוני חושש. [טז] מנין כלתו דרדו חשש ערב יידי ורגליו כל בא פועל בעצן אלא ו
זהו, [בנדר] כל מי שעושה אחת מכל אלו ב' בא כל היום, וא' לקרות בתורה **בנביא**
אימה, ודבריהם שבידמה, ותיקוהו של בית רבן בטילים. משום שנאמר פקדו י ישרו
ימים. לפרש כערב ב' בא מותר.

מחגה. כלומר יליץ טעמא מן חגה דהיינו ר"ח שנקרא חג כדאמרין לעיל (דף סט.) קרא עלי מועד^א: **הלכה כר"מ.** דלפניו אסור ולאחריו מותר: **הלכה כרשב שמעון בן גמליאל.** דאין אסור נוהג אלף בצואות שבת: **תרווייהו לקולא.** כדמפרש ואזיל דבלפניו מוקי הלכה ככר"מ דלפניו ולא לאחריו וצאותה שבת אצל קודם אותה שבת אפילו לפניו מותר: **משש שעות ולמטה.** כלפי השחר: **המפסיק בה.** דשזב אינו אוכל עוד מאותה סעודה ואילין: **ה"ג כיצד ישנה א"ר יודה אס הוא רגיל כו': צנערה.** שהיו סועדין עמו לכבודו: **וחכ"א ישנה.** ראשני תבשילין קיימי ^(ה) צשר ויין יצועט: **מליה.** דג אחר צשר מליה דאין צו טעם אלא כך אחר שעה שלשה ימים צמח צלהמו ^(ו) צכלמים

הגהות הב"ח

(ח) רש"י ד"ה ומכ"א יסנה
לאשתי תצילין קיימי אבל
בצער ויין: (צ) ד"ה מליח כו'
בדלקמן הס"ד והשאר
ממחק: (ג) ד"ה ואסור
לקרות כו' משמחי לב
במקום שהוא רגיל
הס"ד: (ד) תוס' ד"ה ערב
כו' אס לא ישימו בר שומן
לו:

הגהות הגר"א

צו לבד מהני דנהיגי באבל רחילה
 סיכה ועילה כו': ואסור לקרוס
 צמורה כו'. דכתיב צהו^(א) משמחי
 לב^(א) : במקום שאינו רגיל לקרוס.
 דכיון דלא ידע אית ליה זכרעא:
 עד כמא. הוי צמר גמור דלא הוי
 צמר מליח כל זמן שאלא כשלמים
 שלח אהד צמלחו אהא שני מימי
 ויליה אהד כומן אכילת שלמים. ולהכי
 נקט כשלמים דזומן אכילת שלמים
 אשכחן דאקרי צמר דכתיב (ויקרא ז)
 והנותר מצמר וצח השלמים וגו'
 טפי לא אשכחן דאקרי צמר שטעם
 נפסל אחרי צ' וגו' ימים: יין
 גמור. חדש ומתוק ואינו טוב
 כיון יין ומשכלת ומזיק: טוסם.
 רוחא: אין צו משום גילוי.
 שאין נחש שומהו כי יצרח מרמיחמו:

מוסף רש"י

טפס נח השתתף למקור צפר שהטעם
 נפסל אחרי צ' וג' ימים: יין
 נגסו. חדש וממנו ואינו טוב
 כיון שן ומשעל ומזיק: טופס.
 רותם: אין זו משום גילוי.
 שאין נחש שותהו כי יצרח מרמיחמו:
 צין

רגיל לאכול צנון או מליח אה
משום תשעה באב אסור לאכל
ולשתות יין ואסור לרחוץ ר' יי
ת"ר כל מצות הנוהגות באבל
המטה : ואסור לקרות בתורה

רבינו גרשום

וּבְדִבְרֵי הָרַעִים שִׁבְרִיתוּהוּ וַיִּי
לֹא יֵאָכֵל בֶּשֶׂר וְלֹא יִשְׁתֶּה יַיִן
אָמַר רַב חִיננָה בְּרַב כְּהֵנָה מִשֵּׁם
תּוֹסֵס תֵּנָא ^(ט) וַיֵּין תּוֹסֵס אִי
הָיָה מִנְהֵגוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוֹדָנָה

משום ת"ב, שאר תעניות. קורא הוא במקום שאינו רגיל לקרות. לפי שמצטער. אחד, אינו אוכל בערב ת"ב, אבל אחר כן אוכל, שבטל

מצעות הנהגות באבל ונהגות בט' באב אסור ברחיצה וב(ג)סיכה ובנעילת הסנדל ו בחלמוד כו'. ט' (ד' יהודה אומר) [ו]אינו קורא אלא במקום שאינו רגיל לקרות, מ

(א) אולי צ"ל כל שאר ימי השבוע מותר. (ב) אולי צ"ל מחלוקת ר"מ וחכמים פשוטות הן. (ג) אולי צ"ל ר' ישמעאל בר'י אמר משעה שמותר לאכול מותר. (ד) אולי צ"ל רב האי גאון. (ה) נראה דצ"ל ר"י אומר אף אינו קורא במקום שאינו רגיל וכו'.